

Houdt Plank! Kegelen in Bussum

Kegelen is een oud spel dat aan het eind van de 19de eeuw in Nederland grote populariteit verwierf. In 1909 werd de Nederlandse Kegelbond opgericht, een koepelorganisatie van lokale en regionale bonden. In 1924 waren er al meer dan 500 clubs.

Nol Verhagen

'9 hout'

Een kegelbaan is van origine een houten plank met een breedte van circa 30 cm met een lengte van circa 20 m, heel anders dus dan een bowlingbaan. Het helpt wel dat de kegelplank een beetje hol is (de bowlingbaan is daarentegen juist een beetje bol). Aan het eind van de plank staan negen houten kegels. Als je die allemaal omgooit, is de score '9 hout'.

Al voor de eeuwwisseling had herberg De Rozenboom een overdekte kegelbaan, op

initiatief van de Sociëteit Onder Ons, die in De Rozenboom resideerde. Ook bij hotel Nieuw Bussum en later bij Concordia waren kegelbanen.

Kegelen deed je (en doe je nog steeds) in een club. Zo'n club had een beperkt aantal leden, maximaal zo'n 20 man, om ervoor te zorgen dat iedereen op een speelvond voldoende aan zijn trekken kwam. Vrouwen kwamen er aanvankelijk niet aan te pas. Ook in Bussum waren er in de eerste helft van de vorige eeuw verschillende kegelclubs.

*De Bussumsche
Kegelclub in 1900*

Reglement de Hogeclub "Burgelus"

Opgemaakt te Bussum 12 October 1912

Artikel 1

De club, gevestigd te Bussum, heeft tot doel, de beoefening der hagleporten en de bevordering van vriendschapsrelaties en glukkig verkeer.

Art. 2

Hij tracht dit doel te bereiken door het houden van een wekelijksche oefeningavond en het uitschrijven van mandings, nationale en internationale wedstrijden.

Art. 3

Het verenigingsjaar loopt van 1 Octob. tot en met 30 September

Art. 4

De club zal bestaan uit hoogstens 20 leden.

Art. 5

De contributie bedraagt voor weekende leden f. 1.50 per maand. Elk nieuw lid betaalt f. 2.50 ook entree, insigne, enz. Donateurs zijn zij, die de club steunen door minstens 25 - per jaar, te voldoen bij het toetreden. Het hebben daarvoor recht van toegang tot de baan op de oefeningavond inmeest elke ma en tot alle wedstrijden ~~en~~ door de club georganiseerd.

Art. 6

Wenige wiens handaatschap ophoudt, verliest alle rechten op de beslittingen der club

Art. 7

Pen als lid te kunnen worden aangemerkt men men de stemmen van alle aannemigen leden op zich verenigd hebben, na vooraf onthoudens 2. een aanvullende maal een oefeningavond in de club te hebben doorgebracht

Art. 8

De contributie en boeten moeten den wettens stude. avonds in de maand worden voldaan, uiterlijk den twaalen oefelavond.

Art. 9

De huishoudelijke vergaderingen kunnen gehouden worden, wanneer in Bussum zulkes noodig acht. Het bestuur is echter verplicht, den leden hier van tijdig kennis te geven.

Een daarvan was Burgerlust, opgericht in 1912. Andere hadden toepasselijker namen, als Houdt Plank, De Nieuwe Plank, De Gooi-Gooiers of, nog treffender, Erfgooiers.

De Gooise- en Eemlandse Kegelbond

Het kon ook prozaïscher: de Bussumsche Kegelclub bestond al in 1900 en telde een

werkman lag dan allang in bed. Niettemin was in onze welgestelde regio het aantal clubs zo groot dat ze een eigen bond, de Gooise- en Eemlandse Kegelbond konden vormen. Er vonden met grote regelmaat onderlinge wedstrijden en toernooien plaats, waarvan de uitslagen in de lokale pers werden afgedrukt.

12-tal besnorde en soms ook bebaarde heren, allen voorzien van vest en horlogeketting (zie foto op blz. 17, met onder anderen projectontwikkelaar J.H. Biegel). Het lijkt erop dat kegelen toch vooral een tijdverdrijf van de hogere standen was. De kosten van het lidmaatschap (bij kegelclub Burgerlust f 1,50 per maand) zullen voor gewone mensen, die maar een paar tientjes per week (of minder) verdienden, bezwaarlijk zijn geweest. Evenals de speeltijd: 's avonds van 8 tot 12 uur – een

Esperanto?

Burgerlust vierde in 1937 haar 25-jarig bestaan. Bij die gelegenheid vertelde een van de kegelaars van het eerste uur, de heer Konijn, in de *Bussumsche Courant* iets over het ontstaan van de club. Het blijkt dat pastoor Meulemans in overleg met enkele middenstanders een Esperanto-club voor jongeren wilde oprichten. Daar was blijkbaar weinig belangstelling voor. Het einde van het liedje was dat de heren, op voorstel van de herber-

Burgerlust in 1930

Blz. 18:
*Reglement van Kegelclub
Burgerlust, 1912*

gier van De Rozenboom Jaap Majoor, een kegelclub voor zichzelf in het leven riepen. De huur bedroeg f 2,- per avond. Tot teleurstelling van de leden waren de consumpties en de sigaren daar niet bij inbegrepen. Overigens blijkt uit dat artikel dat in 1937 alleen al in De Rozenboom 5 clubs de baan gebruikten!

De Harmonie

Een kegelbaan bestond uit 3 tot 6 lange planken met toebehoren, wat dus best veel plaats in beslag nam. Toch waren er alleen al in Bussum diverse banen, bijvoorbeeld in café-restaurant De Harmonie aan de Brinklaan, tegenover de St.-Vituskerk (nu Indonesisch restaurant Soerabaja), in De Rozenboom (nu Bel-Ami), en in Concordia (nu een kinderdagverblijf). De banen konden vaak worden afgedekt, waardoor de ruimte ook voor andere activiteiten kon worden gebruikt. In De Harmonie werd bijvoorbeeld

ook vaak toneel gespeeld (met bal na) en er waren optredens van Harmonie Crescendo. Hetzelfde gold voor de andere locaties. Toch nam het aantal banen gestaag af, zodat er in 1966 nog maar één over was, die in De Harmonie. Daar was het dan ook 'tjokvol', als we *De Gooi- en Eembode* mogen geloven. In Eemnes werd op dat moment aan een nieuwe baan gewerkt.

Desondanks vind ik nu geen kegelclubs meer in het Gooi. Het lijkt erop dat kegelen de strijd met bowlen definitief heeft verloren (met uitzondering van het oosten des lands).

De enige baan die ik momenteel in onze omgeving kon vinden is die van Herensociëteit De Unie aan de 's-Gravelandseweg in Hilversum – een gezelschap waar je alleen op voordracht en na ballotage lid van kunt worden. Maar waar dus nog wel wordt gekegeld... op een kegelbaan die dateert van 1908!

De kegelbaan in
de Herensociëteit
De Unie, Hilversum
(foto Gerrit Meutstege)